

ίας

Το

όνομα

Τα ονόματα ανέκαθεν είχαν σπουδαία σημασία για την ανθρώπινη επικοινωνία και κατανόηση, δεδομένου ότι έπαιζαν το ρόλο των στοιχείων εκείνων με τα οποία γινόταν γνωστή η δήλωση προσώπων, ζώων και αντικειμένων. Το όνομα γρήγορα εξελίχθηκε σε μέσο με το οποίο δηλώνεται κάποιο πρόσωπο ή πράγμα. Αν αυτό έχει σημασία για το φυτικό και ζωϊκό κόσμο, πόσο μάλλον για τον άνθρωπο, στον οποίο είναι εντονότερος ο προσωπικός χαρακτήρας, τα δε ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εμφανίζονται σε διαφορετικούς ανθρώπους με τρόπο διάφορο και ανεπανάληπτο. Το όνομα και η ονοματοδοσία δεν εξελίχθηκαν άσχετα προς τον ιστορικό βίο και τις περιπέτειες των λαών. Μέσω των ονομάτων μπορεί να παρακολουθήσουμε την ιστορική πορεία ενός ολόκληρου έθνους.

Συχνά τα ονόματα ασκούν επάνω μας γοητεία και δύναμη, ενώ άλλα αποστροφή. Αυτό συμβαίνει επειδή τα φέροντα τα ονόματα αυτά πρόσωπα συνδέονται με

καλές αναμνήσεις του παρελθόντος στην πρώτη περίπτωση και με αρνητικές εμπειρίες και καταστάσεις στη δεύτερη. Συχνά τα ονόματα είναι διακριτικά του θρησκευματος του φέροντος προσώπου και συνδέονται με τις φιλοσοφικές ή κοινωνικές πεποιθήσεις των ανθρώπων.

Το όνομα στους Εθνικούς

Οι Έλληνες διακρίθηκαν περισσότερο από κάθε άλλο λαό για τον πλούτο των προσωπικών ονομάτων. Η χαρά και η υπερηφάνεια των Ελλήνων ήταν το προσωπικό τους όνομα, ποτέ το επάγγελμα ή ο τίτλος. Η έλλειψη ονομάτων και ονοματοδοσίας από κάποιο λαό θεωρούνταν ανέκαθεν έλλειψη πολιτισμού. Αντίθετα μ' αυτό που συνέβαινε στους πρωτόγονους λαούς, στους πολιτισμένους οι άνθρωποι φέρουν προσωπικά ονόματα, τα οποία και λαμβάνουν με πράξη ονοματοδοσίας. Στους Αρχαίους Έλληνες το όνομα δινόταν στο βρέφος ή κατά τη γέννησή του ή κατά την όγδοη ημέρα από τη γέννηση.

Το όνομα στην Παλαιά Διαθήκη

Στην Παλαιά Διαθήκη βλέπουμε πως ο άνθρωπος, ως το τελειότερο των δημιουργημάτων, από την πρώτη στιγμή φέρει ιδιαίτερο όνομα, δηλωτικό της ατομικότητας και μοναδικότητάς του, και μ' αυτό διακρίνεται από τα άλλα πρόσωπα που βρόσκονται μαζί του. Ο Δημιουργός καλεί τον πρωτόπλαστο ΑΔΑΜ με το όνομά του, ενώ εκείνος δίνει ονόματα στα ζώα και στη γυναίκα του.

Οι Ιουδαίοι έδιναν το όνομα στο βρέφος αμέσως με τη γέννησή του, ενώ αργότερα κατά την όγδοη ημέρα από τη γέννηση. Μάλιστα η κατά την όγδοη ημέρα ονοματοδοσία συνδέθηκε με την περιτομή. Η πράξη αυτή ήταν σε χρήση την αρχαιότητα στους Αιγύπτιους και Αιθίοπες. Απ' αυτούς την παρέλαβαν οι Εβραίοι. Η περιτομή είναι θρησκευτική πράξη που διατάχθηκε από τον ίδιο το Θεό, για ν' αποτελεί εμφανές σημείο καθενός που ανήκει στο Θεό, καθώς και της διαθήκης που συνήψε ο Θεός με τον Αβραάμ. Η σύνδεση της ιουδαϊκής περιτομής με την ονοματοδοσία φανερώνει ίσως τη μεγάλη σπουδαιότητα που και οι Ιουδαίοι προσέδιδαν στο όνομα και τη σημασία του για τη ζωή του ανθρώπου.

Το όνομα στη χριστιανική διδασκαλία

Τη σημασία του ανθρωπίνου ονόματος παρέλαβε και ο Χριστιανισμός, ο οποίος την ανέδειξε και την προήγαγε, καθώς την απεγκλώβησε από τα ασφυκτικά χωροχρονικά δεσμά του παρόντος κόσμου τοποθετώντας την στην εσχατολογική διάσταση.

Πότε δίνεται το όνομα;

Το όνομα, κατά την τάξη της Ορθόδοξης Εκκλησίας, δίνεται την όγδοη ημέρα από την γέννηση του βρέφους. Γιατί; Στην βιβλική αποκάλυψη ο αριθμός «επτά» είναι το σύμβολο του κόσμου που δημιούργησε ο Θεός «καόν λίαν», του κόσμου που είχε φθαρεί από την αμαρτία και παραδόθηκε στο θάνατο. Η εβδόμη είναι η ημέρα κατά την οποία ο Δημιουργός αναπαύθηκε και την ευλόγησε, είναι η ημέρα που εκφράζει τη χαρά και ευφροσύνη του ανθρώπου για τη δημιουργία ως κοινωνίας με το Θεό. Όμως η ημέρα αυτή είναι μια διακοπή εργασίας, όχι το πραγματικό τέλος της.

Είναι η ημέρα της προσδοκίας, της ελπίδας του κόσμου και του ανθρώπου για λύτρωση, για την ημέρα που είναι πέρα από το «επτά», πέρα από τη διαρκή επανάληψη του χρόνου. Το αδιέξοδο αυτό ήλθε να καταβάλει η καινούργια ημέρα, που εγκαινίασε ο Χριστός με την Ανάστασή Του. Από «τη μια Σαββάτων» άρχισε ένας καινούργιος χρόνος, ο οποίος αν και εξωτερικά παραμένει μέσα στον παλαιό χρόνο αυτού του κόσμου και μετριέται σε σχέση με τον αριθμό «επτά», ο πιστός νιώθει πως είναι καινούργιος. Το «οκτώ» γίνεται πλέον σύμβολο του νέου αυτού χρόνου.

Γιατί δίνεται το όνομα κατά την όγδοη ημέρα;

Η Εκκλησία τοποθετώντας την ονοματοδοσία κατά την όγδοη ημέρα θέλει να καταστήσει το αρτιγέννητο παιδί μέτοχο και κοινωνό αυτής της νέας πραγματικότητας και να καταδείξει σ' αυτό τη δυναμική πορεία της καταξιωμένης ανθρώπινης ζωής, κατάληξη της οποίας είναι η Βασιλεία των Ουρανών. Βλέπουμε εδώ ότι η Εκκλησία θεωρεί το βρέφος που μόλις γεννήθηκε ως ολοκληρωμένο ήδη άνθρωπο, το αντιμετωπίζει με την ίδια πρόνοια που αντιμετωπίζει τον κάθε άνθρωπο. Το όνομα του ανθρώπου του δίνει ταυτότητα ως πρόσωπο και διαβεβαιώνει τη μοναδικότητά του. Γι' αυτό και φροντίζει πλέον να του δώσει όνομα. Δεν θεωρεί το βρέφος απλά άνθρωπο, γενικά και αόριστα, ούτε σαν φορέα μιάς αφηρημένης κι απρόσωπης φύσης. Είναι πράγματι συγκλονιστικό το γεγονός ότι πολύ πριν αναγνωρισθούν στα παιδιά τα ανθρώπινα δικαιώματα, πριν ακόμη ιδρυθούν οι παγκόσμιες οργανώσεις για την προστασία των παιδιών, η Εκκλησία εφαρμόζοντας εδώ κι αιώνες τη φιλόανθρωπη, όσο κι αγνοημένη, πρακτική της προς όλους τους ανθρώπους με την ευχή της ονοματοδοσίας ομολογεί τη μοναδικότητα του συγκεκριμένου παιδιού κι αναγνωρίζει το θεϊκό δώρο της προσωπικότητάς του.

Η ευχή της ονοματοδοσίας

Η Ευχή ονομάζεται έτσι επειδή με την ευλογία που παρέχει στο παιδί η Εκκλησία, οκτώ ημέρες μετά τη γέννησή του, το προσφωνεί για πρώτη φορά με το δικό του προσωπικό όνομα. Αυτό συμβαίνει όχι επειδή είναι η πρώτη φορά που η Εκκλησία το ευλογεί και του εύχεται- ήδη κάτι τέτοιο συνέβη την πρώτη ημέρα-, αλλά επειδή οι ευχές της πρώτης ημέρας απευθύνονται κυρίως στη μητέρα και δευτερευόντως στο παιδί. Αυτό το όνομα θα φέρει σ' όλη του τη ζωή και μ' αυτό το όνομα θα εισέλθει τελικά στην αναμενόμενη Βασιλεία του Θεού, προτύπωση της οποίας είναι η ημέρα αυτή της λήψεώς του.

Εκείνο που κάνει η ευχή είναι να καταδείξει το σκοπό του ανθρώπου, που είναι η ένωσή του με το Θεό. Γι' αυτό και δεν παραλείπει να εκφράσει το αίτημα της συνάψεώς του στην Εκκλησία και της τελειώσεώς του με τα άγια Μυστήρια του Χριστού. Μόνο, ως μέλος της Εκκλησίας, που θα γίνει με το Βάπτισμα, το παιδί θα ξεπεράσει τη διάσπαση της αμαρτίας. Έτσι γίνεται φανερό ότι η ευχή της ονοματοδοσίας στοχεύει στα Μυστήρια του Βαπτίσματος και του Χρίσματος και τη συμμετοχή του ανθρώπου στη Θεία Ευχαριστία.

Η Ακολουθία της ονοματοδοσίας

Η ευχή εντάσσεται μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο της Ακολουθίας της ονοματοδοσίας, που τελείται στο ναό ή στο σπίτι. Το παιδί υποδέχεται ο ιερέας όχι μέσα στο Ναό, αλλά στον πρόναο. Εκεί τελεί και την Ακολουθία. Η καταβολή της διάταξης αυτής είναι δυνατό να αναζητηθεί στην πράξη της Αρχαίας Εκκλησίας, κατά την οποία οι προβαπτισματικές τελετές γίνονταν όχι στον κυρίως Ναό αλλά στο προαύλιο του βαπτιστηρίου. Μετά την ανάγνωση της ευχής της ονοματοδοσίας που εξετάσαμε ο ιερέας ευλογεί το στόμα, το μέτωπο και την καρδιά του παιδιού. Αυτό γίνεται όχι απλά και μόνο για να ευλογηθούν τα συγκεκριμένα μέρη του σώματος, αλλά κυρίως οι αντίστοιχες λειτουργίες τους: η λογική (στόμα), η νοητική(μέτωπο) και η ζωοποιητική (καρδιά). Έτσι το παιδί, ως σύνολο ψυχοσωματικής οντότητας, παραδίδεται στην κυριολεξία στο Χριστό. Αυτός είναι ο λόγος που στη συνέχεια ψάλλεται και το απολυτίκιο της εορτής της Υπαπαντής « Χαίρε Κεχαριτωμένη, Θεοτόκε Παρθένε...».

Σήμερα, πολλές φορές, από διάφορους λόγους, όπως η άγνοια, η μη έγκαιρη απόφαση των γονέων για το όνομα που πρόκειται να δοθεί στο παιδί, και άλλες πρακτικά αίτια, η ονοματοδοσία συνδέθηκε με την Ακολουθία του Βαπτίσματος.

Γιατί γιορτάζουμε;

Ο άνθρωπος πλασμένος κατ' εικόνα Θεού είναι από τη φύση του προωρισμένος να γιορτάζει, να θυμάται το Θεό. Ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος λέγει χαρακτηριστικά « κεφάλαιον εορτής μνήμη Θεού». Έτσι η χριστιανική γιορτή δεν είναι μια θεωρητική, αφηρημένη και ανεύθυνη κατάσταση. Απεναντίας συνιστά την κοπιώδη πράγματι πορεία του ανθρώπου να επιστρέψει στο Θεό, στο άκτιστο Αρχέτυπό του από το οποίο και κατάγεται. Γι' αυτό η χριστιανική γιορτή, ως βίωμα χαράς και ευφροσύνης, δεν είναι δυνατόν να κατανοηθεί έξω από τη δοξολογία των έργων του Θεού και την εμπειρία της θείας δόξας, έξω από τη νέα πραγματικότητα που δημιούργησαν στον κόσμο τα γεγονότα της θείας Οικονομίας, της Σάρκωσης του Λόγου, του Σταυρού, του Πάθους και της Ανάστασης του Χριστού. Γεγονότα που έδωσαν νέο νόημα στο χρόνο, το χώρο, στον άνθρωπο, στον κόσμο, στην ίδια τη ζωή.

Το περιεχόμενο της χριστιανικής εορτής μέσα στην Εκκλησία.

Ο άνθρωπος γιορτάζει γιατί γιορτάζει και ο Χριστός. Ο άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός λέγει ότι « Ημίν ο Χριστός τας εορτάς εκτετέλεκεν ». Το περιεχόμενο της εορτής είναι η χαρά του ανθρώπου. Η χαρά της σωτηρίας. Μια εμπειρία που

βιώνεται μέσα στο Σώμα του Χριστού, την Εκκλησία, η οποία από τους Πατέρες χαρακτηρίζεται ως «Εκκλησία εορταζόντων αξίως του Πνεύματος». Μια εμπειρία που αποκτά αιώνιες διαστάσεις, γίνεται «τύπος της άνω χαράς», αφού Χριστός, Εκκλησία και έσχατα, Βασιλεία δηλαδή του Θεού, δεν χωρίζονται. Ο Θεός πιά δεν τιμάται σε ορισμένα μεγάλα γεγονότα, αλλά είναι σημείο αναφοράς και μνήμης του ανθρώπου σε κάθε στιγμή, σε κάθε ώρα, σε κάθε ημέρα, σε κάθε εορτή. Ο χρόνος στην εκκλησιαστική ζωή είναι το πλαίσιο μέσα στο οποίο ξεδιπλώνεται η αποκάλυψη, πραγματώνεται η σωτηρία του ανθρώπου και παίρνει αξία με το μυστήριο της Ενανθρωπήσεως του Υιού και Λόγου του Θεού. Μπορεί πιά ο άνθρωπος να ξεπεράσει το εμπόδιο του χρόνου και να ζήσει το αιώνιο και το αληθινό. Μπορούμε όλοι μας να κάνουμε τη ζωή μας ένα διαρκές Πάσχα. Οι διάσπαρτες μέσα στο εκκλησιαστικό έτος εορτές αποτελούν ακριβώς κέντρα που οργανώνουν σε μια καινούργια διάσταση το χρόνο. Το Πάσχα, τα Χριστούγεννα, το Δεκαπενταύγουστο, η εορτή των Αγίων Αποστόλων, οι καθημερινές μνήμες Μαρτύρων και Αγίων, ο εβδομαδιαίος και ημερήσιος κύκλος των Ακολουθιών, οι υπόλοιπες εορτές, με τις νηστείες και τις Ακολουθίες τους, δίνουν στο χρόνο νέα κατεύθυνση και διάσταση. Η εορτή, λοιπόν, είναι αυτή η ύπαρξη της Εκκλησίας, όπου η Ανάσταση συνεχίζει να ενεργείται ως ιστορική πραγματικότητα και τοποθετεί τον πιστό μυστηριακά στον κόσμο της θείας ζωής. Είναι η οντολογική αίσθηση της όγδοης ημέρας, το κατ' εξοχήν καθολικό γεγονός της Εκκλησίας.

Η ευχαριστιακή διάσταση της εορτής.

Η Μεταμόρφωση του χρόνου, η ανακαίνιση του κόσμου, η χαρά που δίνει ο Χριστός στον άνθρωπο, αλλά και η μίμηση της ζωής του Χριστού, η καινούργια ζωή που απαιτεί η χριστιανική εορτή, βιώνονται μέσα στην Εκκλησία, την Ευχαριστία και την μυστηριακή της ζωή. Η Εκκλησία, λέγει ο άγιος Νικόλαος ο Καβάσιλας, «σημαίνεται εν τοις μυστηρίοις», ζεί δηλαδή μέσα στα Μυστήρια. Αυτό σημαίνει πώς οι εορτές και οι τελετές της Εκκλησίας πηγάζουν από το ένα και μοναδικό μυστήριο του Χριστού.

Στη Θεία Ευχαριστία, μέσα στη Θεία Λειτουργία, την κατ' εξοχήν εορτή, είναι παρούσα όλη η Εκκλησία. Ο Χριστός είναι παρών αποκαλύπτοντας στον άνθρωπο την αλήθεια του Θεού. Οι άγιοι είναι και αυτοί παρόντες στη Θεία Ευχαριστία. Η Θεία Λειτουργία προσφέρεται και «υπέρ των εν πίστει αναπαυσαμένων, προπατόρων, πατέρων, πατριαρχών, προφητών, αποστόλων,...μαρτύρων, ομολογητών...εξαιρέτως της Παναγίας αχράντου, υπερευλογημένης». Όχι όμως ως ικεσία από μας στο Θεό για τους Αγίους αλλά ως ευχαριστία. Η Θεία Ευχαριστία δεν προσφέρεται ως ευγνωμοσύνη του αγίου για το θρίαμβο που επιτέλεσε, αλλά προσφέρεται γιατί οι πιστοί χαίρονται και ελπίζουν στην μεσιτεία του κατά το χρόνο της εορτής του. Γι' αυτό όταν γιορτάζουμε πηγαίνουμε στην Εκκλησία. Γιορτάζω σημαίνει πηγαίνω στην Εκκλησία, συμμετέχω στη θεία λατρεία, κοινωνώ του Σώματος και του Αίματος του Χριστού, κοινωνώ με το Θεό. Γιορτάζω σημαίνει δεν είμαι μόνος, αλλά με το Θεό και τους αδελφούς μου.

Γιατί τιμάμε τους Αγίους;

Τιμάμε τους Αγίους όχι ως θρησκευτικούς ήρωες, γιατί αυτό θα ήταν ειδωλολατρία, αλλά ως ζωντανά παραδείγματα βιώσεως της εν Χριστώ ανακαίνισης του ανθρώπου, ως «φώτα θεουργικά», ως φίλους αληθινούς του Θεού, ως κοινωνούς των παθημάτων και της δόξας του Χριστού, αλλά και ως οδηγούς των πιστών «εις πάσαν την αλήθειαν εν Πνεύματι Αγίω».

Οι εικόνες των Αγίων μας

Η τιμητική προσκύνηση των Αγίων πηγάζει από το γεγονός, ότι τιμήθηκαν και οι ίδιοι από το Θεό. Οι εικόνες των Αγίων μαρτυρούν αυτή την τιμή, η οποία τους απονεμήθηκε από το Θεό, κι έτσι παρακινούν κι εμάς προς μίμηση και παρόμοια πίστη. Ο Μέγας Βασίλειος λέγει ότι «η της εικόνας τιμή επί το πρωτότυπον διαβαίνει». Η τιμή, την οποία αποδίδουμε στην εικόνα, μεταβαίνει στο εικονιζόμενο πρόσωπο και σε τελική ανάλυση αναφέρεται στο Θεό.

«Ακολουθούντες τη θεηγόρο διδασκαλία των Αγίων Πατέρων μας και την παράδοση της Καθολικής Εκκλησίας, διότι την αναγνωρίζουμε ως διδασκαλία του εν αυτή ενοικούντος Αγίου Πνεύματος, ορίζουμε με κάθε ακρίβεια και ομοφωνία να τοποθετούνται δίπλα στον άγιο και ζωοποιό Σταυρό επίσης και οι σεβαστές και άγιες εικόνες, οι οποίες κατασκευάζονται από χρώματα και ψηφιδωτές πέτρες ή από άλλο κατάλληλο υλικό, στους ιερούς ναούς του Θεού, στα ιερά σκεύη και άμφια, στους τοίχους και στα ξύλινα πλαίσια, στα σπίτια και στους δρόμους, δηλαδή οι εικόνες του Κυρίου και Θεού και Σωτήρα μας Ιησού Χριστού, της αχράντου Κυρίας μας, της Αγίας θεοτόκου, των τιμίων Αγγέλων και όλων των Αγίων και ευσεβών ανδρών».

(Ζ' Οικουμενική Σύνοδος)

Βιβλιογραφία

Γεωργίου Χ. Χρυσοστόμου, *Ονοματοδοσία*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1991.

Σ. Δεμοΐρου , Ονοματοθεσία του ανθρώπου των αρχαίων Ελλήνων και των Ελλήνων χριστιανών, Αθήναι 1976.

Κ. Μαντζουράνη , Τα κυριώτερα ονόματα των ελλήνων και ελληνίδων με σύντομον ιστορίαν των και την ετυμολογικήν και συμβολικήν σημασία των, Αθήναι 1951.

Πηγές:[Αποστολική Διακονία apostoliki-diakonia.gr](http://apostoliki-diakonia.gr) -hellas-orthodoxy.blogspot.gr